

ІСТОРІЯ ТА РОЗВИТОК ІНСТИТУТУ СПЕЦІАЛЬНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Нагорнюк-Данилюк О. О.

Стаття присвячена дослідженню історії становлення інституту спеціального кримінального провадження в кримінальному процесі України. Проведено аналіз кримінального процесуального законодавства, присвяченого здійсненню кримінального провадження за відсутності обвинуваченого, а також з'ясовані особливості, що були властиві цьому правовому явищу на різних етапах розвитку України.

Ключові слова: спеціальне кримінальне провадження, обов'язковість явки обвинуваченого, представництво, заочний судовий розгляд, заочний вирок, повторний розгляд кримінальної справи.

Статья посвящена исследованию истории становления института специального уголовного производства в уголовном процессе Украины. Проведен анализ уголовного процессуального законодательства, посвященного осуществлению уголовного производства в отсутствие обвиняемого, а также выяснены особенности, которые были присущи данному правовому явлению на разных этапах развития Украины.

Ключевые слова: специальное уголовное производство, обязательность явки обвиняемого, представительство, заочное судебное разбирательство, заочный приговор, повторное рассмотрение уголовного дела.

This article is dedicated to the analysis of the history of formation of the institution of special criminal proceeding in the criminal procedure of Ukraine. The analysis of the development of the criminal procedural legislation, dedicated to the judicial inquiry of the criminal cases in the absence of the accused was made and also the essential features inherent to this legal phenomenon in the different stages of the historical development of Ukraine were ascertained.

Established that throughout the history of the criminal process of Ukraine the issue of participation of the accused during the pre-trial investigation and the trial was given special attention. However, in different historical periods the trials in absentia were regarded as an exceptional measure and took place only in cases especially provided by criminal procedural law.

Due to this research amendments to the Code of Ukraine in the context of the right of the accused to appeal against the sentence passed by the results of the special criminal proceedings were proposed.

Keywords: special criminal proceeding, compulsory appearance of the accused, representation, trial in absentia, judgment in absentia, retrial for the criminal case.

Інститут кримінального провадження за відсутності обвинуваченого має глибоке історичне коріння. Визначення перспектив розвитку правового інституту, що встановлює порядок здійснення спеціального кримінального провадження в кримінальному процесі України неможливе без звернення до історії становлення цього інституту, що й обумовило вибір теми даного дослідження.

Метою дослідження є аналіз історії та розвитку спе-

ціального кримінального провадження в кримінальному процесі України та означення перспектив його розвитку.

Становлення і розвиток вітчизняного кримінального процесуального права, а разом з ним і досліджуваного інституту, відбувався на різних етапах історії України. Зародження вітчизняного кримінального процесу пов'язують з існуванням Київської Русі, держави, яка утворилася в кінці XIX століття. Порядок розгляду конфліктів, пов'язаних із вчиненням злочину в цей період, був врегульований нормами Руської Правди.

Відзначимо, що в період існування Київської Русі та період феодальної роздробленості українських земель (XII - середина XIV століття) змагальний тип кримінального процесу займав домінуючу позицію, а особистій участі сторін у судовому розгляді справи приділялась особлива увага, що унеможливлювало здійснення кримінального провадження за відсутності обвинуваченого.

Кримінальне процесуальне право України XIV - XVIII століть відрізнялось поєднанням литовського, польського, російського та українського кримінально-процесуального законодавства. На українських землях продовжував панувати змагальний тип кримінального процесу, а положень, які б свідчили про можливість здійснення судового розгляду за відсутності обвинуваченого, у цей період встановлено не було.

Перші згадки про заочне кримінальне провадження на теренах нашої держави пов'язані з положеннями статті 354 та 355 Уложення про покарання кримінальні та виправні, яке було затверджене 15 серпня 1845 року указом імператора Миколи I. Нормами цих статей визначалась відповідальність за "самовільний вступ на службу чи підданство іноземної держави" і "неповернення на батьківщину з-за кордону на вимогу уряду" [1, 245]. Особи, які вчинили ці діяння, позбавлялися всіх прав стану й підлягали вічному вигнанню із держави, а в разі повернення - заслання в Сибір на поселення. Подібний вид заочного кримінального провадження розглядався як покарання за непослух державній владі та проіснував аж до затвердження 20 листопада 1864 року імператором Олександром II Статуту кримінального судочинства.

Судова реформа 1864 року докорінно змінила кримінальний процес Російської імперії, а разом з тим і частини України, що перебувала в її складі. 20 листопада 1864 року імператор Олександр II затвердив Статут кримінального судочинства, яким був введений інститут заочного вироку. Відповідно до положень Статуту ухвалення заочного вироку мировим суддею допускалось, якщо обвинувачений у проступку, за який передбачалося покарання, не суворіше за арешт, не з'явився до визначеного строку та не надіслав повіреного або надіслав його, хоча був викликаний особисто [2]. В останньому випадку вважалося, що особистість обвинувачуваного, явка якого визнана судом необхідною, не може бути замінена його повіреним.

З указаних вище положень Статуту також можна зробити висновок, що справи про проступки, за які не передбачалось покарання, суворіше за арешт, могли бути розглянуті за відсутності підсудного, проте за участю його повіреного. Визначальним є те, що до таких виро-

ків термін “заочний” законодавцем не застосовувався, оскільки вважалося, що повірений підсудного повністю замінює його на суді й справа розглядається так, наче підсудний присутній під час розгляду особисто. Заочним також не вважався вирок у випадку, коли обвинувачений пропустив призначений на явку термін, проте, прибував до суду до постановлення вироку по суті справи.

Зауважимо, що в статті 134 глави 5 “Про вироки” Статуту про кримінальне провадження 1864 року зазначалось, що в тому випадку, коли обвинувачений у проступку, за який передбачено покарання у вигляді тюремного ув’язнення або більш суворе покарання, не з’являвся до суду у визначений строк, мировий суддя повинен був зупинити провадження у справі на весь час відсутності обвинуваченого, вживались заходи по його розшуку й приводу до суду. Крім того, можливість постановлення заочного вироку в процедурі розгляду справ окружними судами передбачена не була [2].

Надання мировому судді, за наявності передбачених Статутом обставин, права ухвалювати заочні вироки обумовлювалось тим, що при віддаленості місцеперебування обвинуваченого вимога щодо його особистої явки або надіслання ним повіреного могла зумовити значні витрати на проїзд до місця судового засідання, які могли перевищувати тяжкість покарання. Крім того, у місці розгляду справи обвинувачений міг не мати довіреної особи, якій би міг доручити свій захист.

Отже, можна зробити висновок, що впровадження в кримінальний процес інституту судового розгляду кримінальних справ і постановлення вироку за відсутності підсудного було передусім пов’язане з урахуванням інтересів обвинуваченого, якому могло бути надане право не з’являтися до суду, зважаючи на невелику суспільну небезпечність діяння, в якому він обвинувачувався.

Законом від 15 лютого 1888 року до Статуту 1864 року були внесені зміни, а саме закріплювалась можливість здійснення заочного судового розгляду і в окружних судах у справах, щодо тих злочинів, за які було передбачено покарання, не пов’язане з позбавленням чи обмеженням прав і станів. Проте по цих же категоріях справ одночасно закріплювалось право суду за власним бажанням чи на вимогу прокурора вимагати особистої явки особи. За відсутності такої вимоги суду явка відносились на розсуд обвинуваченого [3, 291].

Положення про те, що явка обвинуваченого або його захисника до постановлення вироку означає втрату провадження заочного характеру, залишилось вірним як для розгляду справи в рамках мирової юстиції, так і в ході здійснення заочного правосуддя в окружному суді [2].

Отже, на етапі запровадження заочна форма правосуддя в кримінальних справах допускалась тільки по справах, які представляють невелику суспільну небезпеку, при розгляді яких явка особи розглядалася як її право, а не обов’язок. Особливу роль у сфері розгляду справи за відсутності підсудного в цей період займав інститут постановлення заочних вироків, який передбачав не тільки можливість подання апеляційного відзиву, але й право засудженого вимагати повторного розгляду справи з дотриманням усіх передбачених для розгляду судом першої інстанції правил і процедур.

15 червня 1912 року Законом “Про перетворення місцевого суду” було скасовано обов’язок обвинуваченого прибути особисто до мирового судді у випадку, якщо йому могло бути призначене покарання, випоріше за арешт. Відтепер мировий суддя як альтернативу від-

кладенню судового розгляду по даній категорії справ отримав право постановити заочний вирок [4]. Таким чином, за наявності передбачених законом обставин заочне правосуддя в рамках мирової юстиції могло бути здійснено вже по всіх справах незалежно від покарання, що загрожувало обвинуваченому.

Зауважимо, що в період з 1917 по 1922 рік питання здійснення кримінального провадження за відсутності обвинуваченого в рамках форм української національної державності додаткового до вже існуючих законодавчих положень врегульоване не було. Правові акти з питань кримінального процесу, прийняті в цей період, були присвячені регулюванню його основних принципів і засад, питанням формування судових органів.

В.В. Землянська зазначає, що з 1917 по 1922 рік діючим залишалось кримінально-процесуальне законодавство Російської імперії зі змінами, внесеними Тимчасовим урядом щодо необхідності протидії сплеску злочинності. Гетьманська адміністрація фактично визнала весь масив попереднього законодавства і вносила лише зміни, пов’язані із врегулюванням діяльності військово-судових установ і їх компетенції [5, 14].

Наступний етап розвитку спеціального кримінального провадження пов’язаний із періодом утворення та існування Української Соціалістичної Радянської Республіки, яка була проголошена 10 березня 1919 року на третьому Всеукраїнському з’їзді Рад у Харкові стосовно території, що знаходилася під контролем Червоної армії РСФРР [6, 73]. 30 грудня 1922 року Українська СРР разом з РСФРР, Білоруською РСР та Закавказькою Радянською Федеративною Соціалістичною Республікою (Грузія, Вірменія, Азербайджан) увійшла до складу СРСР [7].

Так, у 1917 році відбулись корінні перетворення у сфері державного устрою, що спричинили зміни й у сфері кримінального процесу. На підставі Декрету РНК РРФСР “Про суд”, прийнятого 22 листопада 1917 року, замість існуючих судів були створені народні суди та революційні трибунали. Обов’язкова присутність підсудного в судовому засіданні, як загальне правило, передбачалась лише положеннями про революційні трибунали. Водночас у народних судах факт неявки підсудного й висновок суду про можливість розгляду справи за його відсутності були достатніми для постановлення заочного вироку [8].

Відзначимо, що не зважаючи на те, що з 1917 року по 1922 рік порядок здійснення кримінального судочинства регулювався численною кількістю різних актів, можливість розгляду кримінальних справ за відсутності підсудного допускалась протягом усього цього періоду. Крім того, така можливість передбачалась щодо всіх категорій справ і незалежно від тяжкості покарання, яке загрожувало обвинуваченому. У цей час засуджений не мав права подати відзив про проведення нового (повторного) розгляду кримінальної справи.

13 вересня 1922 року Всеукраїнським ЦВК був затверджений перший Кримінально-процесуальний кодекс УСРР, в основу якого покладений відповідний кримінально-процесуальний кодекс РСФРР, прийнятий ВЦВК 15 лютого 1922 року. КПК УСРР 1922 року встановлював умови, які стосувалися строків направлення підсудному копії заочного вироку, обов’язковості його повідомлення про порядок і строки оскарження заочного вироку, подачі клопотання про новий розгляд справи, про порядок розгляду такого клопотання обвинуваченого народним судом і винесення нового вироку на загальних підставах та інші умови здійснення судового розгляду за відсутності

обвинуваченого.

Серед іншого, у КПК УСРР 1922 року визначені випадки, коли розгляд справи за відсутності підсудного не допускався, а саме у випадках: 1) видалення підсудного із зали судових засідань у зв'язку з порушенням ним порядку засідання чи непокори розпорядженням головуєчого; 2) розгляду справи про злочин, за який передбачено покарання у вигляді позбавлення волі більше шести місяців, а також по справах, які розглядаються народним судом за участю шести народних засідателів, де явка підсудного обов'язкова. Проте ця правова норма містила застереження, якщо підсудний прямо виразив свою згоду на розгляд справи за його відсутності чи, якщо доведено, що підсудний ухилився від вручення повістки про виклик до суду чи переховується від суду, суд може провести судовий розгляд за його відсутності; 3) явки підсудного в суд після відкриття судового засідання, але до винесення вироку, якщо він був допущений до дачі показань; 4) коли підсудний, який був присутній під час розгляду справи, сам залишив зал засідань до винесення вироку [9]. Крім того, виходячи з обставин конкретної кримінальної справи, суд міг визнати явку підсудного необхідною, що унеможливило винесення заочного вироку.

Таким чином, підсудний мав можливість не бути присутнім під час судового розгляду кримінальної справи про злочин, що не представляє великої суспільної небезпеки, якщо суд не приймав рішення про інше. У цьому контексті можна говорити, що здійснення заочного судового розгляду сприяло прискоренню та спрощенню судового провадження по мало важливих справах.

Зауважимо, що поширеними були й випадки, коли обвинувачені зловживали своїм правом на звернення з клопотанням про новий розгляд справи, у результаті чого застосування норм про винесення заочних вироків призводило не до прискорення, а до значного уповільнення процесу. З огляду на це, О.О. Казаков зазначає, що вірним було б скасування нового розгляду справи за клопотанням підсудного з наданням йому права на оскарження з моменту отримання копії заочного вироку, що дійсно допомогло б спростити процес та заощадити гроші і час [10, 59].

У КПК УСРР, затвердженому постановою ЦВК УСРР від 20 липня 1927 року, питання заочного кримінального провадження регламентувалися статтями 238¹, 240, 247-249, які за змістом були аналогічними до положень КПК УСРР 1922 року. У 1933 році положення, які стосувались постановлення заочного вироку, були скасовані та виключені із Кримінально-процесуального кодексу [11].

А.С. Тукієв зазначає, що радянський період ознаменований спотворенням суті заочного судочинства, вихолощенням його змісту. Науковець приходить до висновку, що законодавча відмова від заочного судочинства в період з 1933 по 1958 рік була формальною та не перешкоджала його широкому фактичному застосуванню в розглядуваній період [12, 17].

У результаті затвердження 25 грудня 1958 року Основ кримінального судочинства СРСР і союзних республік інститут розгляду кримінальних справ за відсутності підсудного знову повернувся до кримінального процесу та кримінально-процесуального законодавства союзних республік, зокрема й УРСР. У статті 39 Закону СРСР від 25 грудня 1958 року зауважувалось, що розгляд справи в залі суду першої інстанції відбувається за участі підсудного, явка якого в суд обов'язкова. Розгляд справи

за відсутності підсудного може мати місце тільки у виключних випадках, особливо передбачених законом [13].

Такі виключні випадки проведення судового розгляду в заочному порядку були визначені вже в новому Кримінально-процесуальному кодексі Української РСР, що був затверджений 28 грудня 1960 року та в 1991 році став кримінальним процесуальним законом незалежної України.

Отже, у період з 1922 по 1991 рік спеціальне кримінальне провадження у вигляді заочного судового розгляду кримінальних справ знайшло своє законодавче закріплення як на рівні кримінального процесуального законодавства СРСР, так і Української РСР, та набуло широкого практичного застосування.

Відзначимо, що відповідно до положень кримінального процесуального законодавства УРСР, на відміну від кримінального процесу на українській території часів Російської імперії, особа підсудного навіть по мало важливих справах не могла бути замінена його повіреним. Присутність захисника під час судового розгляду кримінальної справи в разі відсутності підсудного не виключала заочного характеру судового розгляду, що свідчить про те, що кримінальне обвинувачення носило особистий характер і не допускало представництва. Можна констатувати формування чіткої тенденції, згідно з якою здійснення судового розгляду за відсутності підсудного носить винятковий характер.

Для кримінального процесу України на етапі побудови незалежної самостійної правової держави можливість здійснення судового розгляду кримінальної справи за відсутності підсудного також була характерною.

12 вересня 1991 року Верховна Рада України прийняла Закон України "Про правонаступництво", відповідно до положень якого Закони Української РСР та інші акти, ухвалені Верховною Радою Української РСР, діють на території України, оскільки вони не суперечать законам України, ухваленим після проголошення незалежності України [14]. Таким чином, після здобуття Україною незалежності питання здійснення кримінального судочинства врегульовувались положеннями Кримінально-процесуального кодексу 1960 року з наступними змінами до нього.

Обов'язковість участі підсудного в судовому розгляді вважається важливою гарантією правильного здійснення правосуддя та прав підсудного. Відповідно до положень статті 262 КПК 1960 року явка підсудного до суду при розгляді справи в суді першої інстанції визнавалась обов'язковою [15]. Розгляд кримінальної справи за відсутності підсудного був можливий лише у випадках, визначених законом та якщо це не перешкоджає встановленню істини у справі. Здійснення заочного судового розгляду було можливим у випадках, коли підсудний перебуває поза межами України й ухиляється від явки до суду або коли справу про злочин, за який не може бути призначено покарання у вигляді позбавлення волі, підсудний просить розглянути за його відсутності. Проте навіть за наявності підстав для здійснення такого розгляду кримінальної справи суд міг визнати участь підсудного в судовому розгляді обов'язковою. Треба зауважити, що модель кримінального процесу, яка сформувалась на той час у нашій державі, потребувала реформування та приведення у відповідність до міжнародних принципів і цінностей судочинства, що підтверджувалось висновками міжнародних інституцій.

У Висновку Парламентської Асамблеї Ради Європи

від 26 вересня 1995 року № 190 “Щодо вступу України до Ради Європи”, а також рекомендаціях і резолюціях цієї європейської інституції щодо виконання обов’язків і зобов’язань України, зокрема рекомендації № 1416 (1999), резолюції № 1194 (1999), рекомендації № 1513 (2001), резолюції № 1244 (2001), резолюції № 1262 (2001), резолюції № 1346 (2003), резолюції № 1466 (2005), неодноразово наголошувалося на необхідності прийняття нашою державою якісно нового Кримінально-процесуального кодексу України [16].

Проект нового Кримінального процесуального кодексу України був розроблений Робочою групою з питань реформування кримінального судочинства, що була утворена Указом Президента України № 820 від 17 серпня 2010 року. 13 квітня 2012 року Верховна Рада України прийняла новий Кримінальний процесуальний кодекс України, який набув чинності 19 листопада 2012 року.

Зауважимо, що в прийнятому Верховною Радою України у 2012 році КПК України була відсутня процедура притягнення до кримінальної відповідальності осіб, які ухиляються від прибуття до органів досудового розслідування чи суду. Наявність такої прогалини призвела до неможливості реалізації на практиці принципу невідворотності кримінального покарання та належним чином захистити публічні інтереси держави і права осіб, які потерпіли від кримінального правопорушення.

Більше того, поширились випадки, коли потерпілий позбавлявся механізмів захисту своїх порушених прав і законних інтересів як у межах кримінального, так і цивільного процесу, у зв’язку з тим, що підозрюваний переховується від органів слідства та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності і його місцезнаходження невідоме, а кримінальне провадження припинене на підставі п. 2 ч. 1 статті 280 КПК України, оскільки предмет цивільного позову безпосередньо пов’язаний з обставинами вчинення кримінального правопорушення.

З огляду на зазначене, у 2014 році інститут заочного кримінального провадження був знову запроваджений у вітчизняний кримінальний процес. Так, 16 січня 2014 року Верховною Радою України був прийнятий ЗУ № 725-VII “Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо заочного кримінального провадження”, який передбачав можливість здійснення заочного кримінального провадження в разі, якщо підозрюваний, обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення, ухиляється від прибуття на виклик до органу досудового розслідування або суду, при цьому здійснення кримінального провадження визнано можливим за його відсутності.

Відповідно до положень статті 523¹ Кримінального процесуального кодексу України в редакції Закону України № 725-VII від 16.01.2014 року підозрюваний, обвинувачений вважався таким, що ухиляється від прибуття на виклик, якщо він, будучи належним чином повідомлений про дату, час і місце вчинення процесуальних дій чи проведення судового засідання, повторно не прибув до органу досудового розслідування чи до суду без поважних причин або не повідомив про такі причини, або повідомлені ним причини визнані неповажними.

Отже, зі змісту зазначених положень випливає, що у випадках, передбачених статтею 523¹ КПК України, заочне кримінальне провадження в цей період могло здійснюватись щодо злочинів усіх ступенів тяжкості.

Зауважимо, що належне підтвердження отримання підозрюваним чи обвинуваченим рішення про здійснення

заочного кримінального провадження та обов’язкова участь захисника в ньому визначались обов’язковими умовами здійснення заочного кримінального провадження [17].

При цьому в КПК України закріплювалось, що вручення повісток, процесуальних рішень та інших документів підозрюваному чи обвинуваченому, стосовно якого здійснюється заочне кримінальне провадження, повинно здійснюватись згідно із загальними правилами КПК України та в разі необхідності - у порядку, передбаченому розділом IX КПК, тобто в порядку надання міжнародної правової допомоги шляхом вручення документів у процесі міжнародного співробітництва під час кримінального провадження.

Важливо, що КПК України в редакції ЗУ від 16.01.2014 року, крім права обвинуваченого на апеляційного оскарження судового рішення, ухваленого за результатами заочного кримінального провадження, закріплювалась можливість подання обвинуваченим протягом одного місяця з дня отримання копії судового рішення заяви про скасування такого рішення суду, що в разі задоволення судом такої заяви зумовлювало здійснення судового розгляду кримінального провадження в загальному порядку [17].

Загалом, зі змісту цього нормативно-правового акту багато аспектів порядку здійснення заочного кримінального провадження залишились незрозумілими та потребували уточнення, проте ці питання не знайшли свого подальшого законодавчого відображення в рамках цієї правової конструкції у зв’язку зі втратою 28 січня 2014 року чинності Закону України № 725-VII від 16 січня 2014 року.

7 жовтня 2014 року Верховною Радою України прийнято ЗУ № 1689-VII “Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо невідворотності покарання за окремі злочини проти основ національної безпеки, громадської безпеки та корупційні злочини”, який на законодавчому рівні закріпив інститут спеціального кримінального провадження, а саме здійснення спеціального досудового розслідування та/або спеціального судового провадження за відсутності підозрюваного або обвинуваченого відповідно.

Так, відповідно до положень чинного КПК України в загальному порядку спеціальне досудове розслідування здійснюється на підставі ухвали слідчого судді в кримінальному провадженні щодо злочинів, визначених у статті 297-1 КПК України, стосовно підозрюваного, крім неповнолітнього, який переховується від органів слідства та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності та оголошений у міждержавний та/або міжнародний розшук [18]. Важливо, що здійснення спеціального судового провадження можливе лише за наявності одночасно двох, визначених у статті 139 Кримінального процесуального кодексу України, підстав, а наявність лише однієї з них не може зумовлювати здійснення такого судового розгляду в кримінальному провадженні.

Прийняття Верховною Радою України 15 січня 2015 року ЗУ № 119-VIII дозволило вирішити питання про здійснення спеціального провадження щодо осіб, які переховуються від кримінальної відповідальності та покарання на тимчасово окупованій території України або в районі проведення антитерористичної операції.

На сьогодні вбачається за необхідне, серед іншого, внести зміни до КПК України в контексті оскарження обвинуваченим вироку, ухваленого за результатами

спеціального кримінального провадження. Важливим, на наш погляд, є закріплення в КПК України права обвинуваченого на новий судовий розгляд справи у звичайному порядку, за умови підтвердження ним поважності причин його відсутності під час судового розгляду кримінального провадження. Запровадження у вітчизняний кримінальний процес такого положення не тільки відповідає міжнародним стандартам здійснення кримінального провадження за відсутності обвинуваченого, але й стало важливою гарантією забезпечення обвинуваченому права на справедливий суд.

Підсумовуючи, зазначимо, що розвиток вітчизняного кримінального процесу відбувався під впливом інших держав, під владою яких перебувала територія сучасної України. Протягом усієї історії кримінального процесу України особиста участь підсудного була обов'язковою умовою судового розгляду кримінальної справи. Проте в різні періоди історичного розвитку як виключна міра допускався розгляд кримінальної справи за відсутності підсудного, що, як правило, носило винятковий характер.

На сучасному етапі історичного розвитку здійснення спеціального кримінального провадження дозволить реалізувати принцип невідворотності покарання та зменшити строки досудового розслідування та судового розгляду, у випадках, коли обвинувачений переходується від органів слідства та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності. Враховуючи відносно нещодавнє запровадження в Україні цього інституту, констатуємо наявність проблемних аспектів його здійснення, не можна говорити про завершеність його формування та досконалість функціонування, потреба в подальшому вдосконаленні інституту спеціального кримінального провадження є безсумнівною.

Здійснення спеціального кримінального провадження має відбуватися на основі процесуальних норм, що гарантують дотримання європейських стандартів у сфері забезпечення прав людини, рівність сторін і змагальність перед неупередженим судом, справедливість, законність і обґрунтованість судових рішень.

Література

1. Уложение о наказаниях уголовных и исправительных. - СПб: Тип 2. Отделение собств. Император. Канцелярии, 1845. - III. - 646 с.
2. Устав уголовного судопроизводства 1864 года. - [Электронный ресурс]: URL: <http://constitution.garant.ru/history/act1600-1918/3137/>.
3. Гордон И.М. Заочное разбирательство по делам уголовным // Юридическая летопись. - 1890. - № 4. - С. 291.
4. О преобразовании местного суда: Высочайше утверждённый и одобренный Государственным Советом и Государственной Думой закон от 15 июня 1912 г. // ПСЗ. Собр. третье. Т. XXXII. Отд. I. № 37328. - СПб.: Государственная Типография, 1915.
5. Землянська В.В. Кримінально-процесуальне законодавство Центральної Ради, гетьманату Скоропадського та Директорії [Текст]: автореф. дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.01 / В.В. Землянська; Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. - Х., 2002. - 20 с.
6. Бойко Ю. Шлях нації / Ю. Бойко. - К.: Козаки, 1992. - С. 73.
7. Українська бібліотечна енциклопедія: Національна парламентська бібліотека України. - [Електронний ресурс]: URL: <http://ube.nplu.org/List>.
8. Декрет РНК РРФСР "О суде" от 22 ноября 1917 года. - [Электронный ресурс]: URL: http://www.hist.msu.ru/ER/Etext/DEKRET/o_sude1.htm.

9. Кримінально-процесуальний кодекс // Збірник законів та розпоряджень Робітничо-селянського уряду України. - 1922. - № 41.

10. Казаков А.А. Заочное судебное разбирательство уголовных дел: диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Специальность 12.00.09 - уголовный процесс, криминалистика; оперативно-розыскная деятельность / А.А. Казаков. - Екатеринбург, 2009. - 280 с.

11. Постановление ВЦИК и РНК РСФСР от 04 мая 1933 года "О выселении посторонних лиц из домов РК милиции и исправительно-трудовых учреждений". - [Электронный ресурс]: URL: <http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=ESU;n=24684>.

12. Тукиев А.С. Проблемы процессуальной формы заочного уголовного судопроизводства: автореф. дис. на соискание науч. степени канд. юрид. наук. Специальность 12.00.09 "Уголовный процесс, криминалистика; оперативно-розыскная деятельность" / А.С. Тукиев. - Караганда, 2005. - 30 с.

13. Закон СССР от 25.12.1958 года "Об утверждении основ уголовного судопроизводства Союза ССР и союзных республик". - [Электронный ресурс]: URL: <http://pravo.lvonevsky.org/baza/soviet/sssr6066.htm>.

14. Про правонаступництво України: Верховна Рада України, Закон України від 12.09.1991 року. - [Електронний ресурс]: URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1543-12>.

15. Кримінальний процесуальний кодекс України: Верховна Рада України, Кодекс України від 28.12.1960 року. - [Електронний ресурс]: URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1001-05>.

16. Проект Кримінального процесуального кодексу України: Верховна Рада України. - [Електронний ресурс]: URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=42312.

17. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо заочного кримінального провадження: Закон України № 725 від 16.01.2014 року. - [Електронний ресурс]: URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/725-18>.

18. Кримінальний процесуальний кодекс України: Верховна Рада України, Кодекс України від 13.04.2012 в редакції від 06.06.2015 року. - [Електронний ресурс]: URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

*Нагорнюк-Данилюк О.О.,
здобувач Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Надійшла до редакції: 12.08.2015*